

ПЕРЕВІРКА ПОДАТКОВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Чинна методика нарахування та сплати податку на додану вартість у частині відображення за методом подвійного запису сум податкового зобов'язання передбачає застосування допоміжного субрахунку “Податкове зобов'язання”, використання якого перш за все має на меті забезпечення достовірності розрахунку податку на додану вартість.

Субрахунок “Податкове зобов'язання” є транзитним, проте у випадку наявності сальдо за ним (яке у розрізі контрагентів може бути як дебетове, так і кредитове), такі залишки, виходячи з даних аналітичного обліку, підлягають відображенню у складі активу чи пасиву балансу у розгорнутому вигляді, тим самим впливаючи на розмір активів та зобов'язань підприємства й достовірність формування показників фінансової звітності.

Аудиту оподаткування підприємств загалом та такому його методичному прийому як “перевірка”, значну увагу приділяли О. В. Петрик та О. І. Малишкін. Порядок організації контролю розрахунків з податку на додану вартість в умовах законодавчих змін аналізувала О. П. Погрібна. Теоретичні аспекти та методику здійснення аудиту податку на додану вартість із розробленням програми аудиту для підвищення фінансової безпеки підприємства здійснила Т. О. Меліхова. Облікове забезпечення управління розрахунками з бюджетом за ПДВ досліджувала О. В. Фоміна.

При цьому питання щодо перевірки податкового зобов'язання з податку на додану вартість потребує додаткових актуалізованих методичних розробок.

Метою публікації є систематизація теоретичних положень та розроблення на їх основі практичних рекомендацій щодо методики контролю за правильністю формування сум податкового зобов'язання з податку на додану вартість для їхнього достовірного відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у системі фінансової звітності.

За балансовим субрахунком “Податкове зобов'язання” аналітичний облік слід вести у розрізі сум податку на додану вартість за контрагентами, від яких надходили кошти у якості попередньої оплати (дебетове сальдо) та від тих, під час розрахунку сум податку на додану вартість за розрахунками з якими, застосовується касовий метод нарахування податкового зобов'язання (кредитове сальдо).

При цьому перевірку доцільно розпочинати із з'ясування наявності/відсутності:

- а) заборгованості (дебіторської чи кредиторської) за основними рахунками розрахунків (авансів отриманих чи розрахунків з покупцями та постачальниками);
- б) пропорційного до основної суми заборгованості, обліковуваної за рахунками розрахунків, залишку (дебетового чи кредитового) за субрахунком “Податкове зобов'язання”.

На наступному етапі необхідно елімінувати (у сумовому значенні та із застосуванням ПСБО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”) ті залишки за балансовим субрахунком “Податкове зобов'язання” щодо яких за рахунками розрахунків відсутня основна сума дебіторської чи кредиторської заборгованості.

Далі слід перевірити, чи дотримана пропорція (6:1) між заборгованістю за балансовими рахунками розрахунків, що виникла внаслідок товарних розрахункових взаємовідносин та залишками за субрахунком “Податкове зобов'язання”, враховуючи таке:

- дебетове сальдо за балансовим субрахунком “Податкове зобов'язання” повинно було б бути пропорційним сумі кредитового залишку за рахунками розрахунків з тими покупцями, які здійснили попередню оплату;
- кредитове сальдо за балансовим субрахунком “Податкове зобов'язання” повинно було б бути пропорційним сумі дебетового залишку за рахунками розрахунків з тими

контрагентами, установами чи організаціями, фінансування діяльності яких здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

За результатами дослідження на основі аналізу ряду законодавчо-нормативних та наукових джерел щодо методики обліку податку на додану вартість та контролю за правильністю його формування й відображення в обліку розроблено практичні рекомендації для аналітичного відображення арифметично-правильних сум податкового зобов'язання з податку на додану вартість на рахунках бухгалтерського обліку.

Розроблені пропозиції дадуть змогу відповідальним посадовими особам підприємств проводити самоконтроль з метою як перевірки достовірності формування показників фінансової звітності у частині відображення сальдо за балансовим субрахунком “Податкове зобов'язання”, так і здійснення контролю щодо правильності визначення сум податку на додану вартість, що підлягає нарахуванню за відповідний звітний період.

1. Податковий кодекс України, від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). 2. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. 3. Малишкін О. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика : [навчально-практичний посібник] / О. Малишкін. – К. : ЦУЛ, 2013. – 376. 4. Аудит оподаткування підприємств : [навч. посіб.] / [О. Петрик, Г. Давидов, О. Редько та ін.] ; за заг. ред. О. Петрик ; передм. Т. Єфименко. – К. : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. – 352 с. 5. Погрібна О.П. Організація контролю розрахунків з податку на додану вартість в умовах законодавчих змін / О. П. Погрібна // Ефективна економіка № 10. – 2015. 6. Ткачик Ф.П. Удосконалення податкового контролю в Україні у контексті протидії ухиленню від оподаткування / Ф.П. Ткачик // Інфраструктура ринку. – 2017. – № 4. – С. 133-137. 7. Зінкевич А.В. Теоретичні аспекти та методика здійснення аудиту податку на додану вартість / А.В. Зінкевич // Економіка і суспільство. – Випуск № 13. – 2017. – С. 1359-1364. 8. Меліхова Т. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т. Меліхова, М. Бойко // Інвестиції: практика та досвід. – 2017.